

nele primelor vapoare și locomotive cu abur deschid urechii porți către un univers sonor zbuciumat, plin de dramatism și de mișcare. Construcția noului sfagure social impune o mai inventivă „administrare” a domeniilor instăpînite, conduce la întrebări grave privind locul și destinul omului în mecanismele lumii.

Beethoven sosește și, preluînd, cum era firesc, marea moștenire a tradiției germane (revoluționarii artei muzicale de astăzi nu încetează să regrete conservarea de către acest „barbar” a formelor și convențiilor consacrate, pe care ei se așteptau să le arunce în aer — și putea s-o facă!), păstrînd, deci, tiparele, dinamitează timpul și seriile discursului sonor, restructurîndu-le din interior. Accente și intensități, disproporții și negații fățișe, răsturnări și pauze surprinzătoare schimbă cu totul gîndirea și modifică substanțial spiritul muzicii, împrumutîndu-i o neliniște radioasă. Bunei-cuviințe curtene îi ia locul sinceritatea, și sublimul învață să pășească pe caldarîm.

Mersul omenesc este minunat și Beethoven i-a surprins măreția, iregularitățile, avînturile, recurențele, ezitățile, precipitățile, minuția și puterea de penetrație. Mersul reproduce fidel mișcările sufletului omenesc. Schimbării calitative, Beethoven îi adaugă înțelesuri ale cantității: e primul gînditor simfonic, atent la număr și valori, la semnificația expresivă a culorilor timbrale, la combinațiile liniilor și planurilor cromatice, printre care se plimbă liber ca pe strada lui vieneză.

Puncte de suspensie...

AL. MIRODAN

În ciuda logicii

Citînd, acum citva timp, comentariile din „Figuro”, pe marginea programului de teatru și cinema al televiziunii franceze, am observat, cu o tresărire, că filmul Căsătorie italiană, în regia lui Vittorio de Sica, este, potrivit cronicarului, „un divertisment plăcut, în ciuda Sophiei Loren și a lui Marcello Mastroianni”. Din propoziția sus-citată se pot înțelege mai multe lucruri. În primul rînd, se poate înțelege că autorului nu i-a plăcut prestația actorilor în cauză. Opinie într-un tot posibilă.

Se mai poate înțelege, de asemeni, că criticul îi consideră pe cei doi în chip de mediocrități patente, ajunse, nu știi cum (o pilă? un unchi? mafia siciliană?), pe ecrane. Opinie, iarăși, posibilă. Măcar în principiu. (Pentru că principiile sînt niște gazde a-tot-generoase și primitoare, în asemenea privințe.)

Tresărîrea mea (și — sînt sigur — a dumneavoastră) se datorează lui „în ciuda”. Un „în ciuda” vînd a spune că avem de-a face cu un adevăr general acceptat: Sophia Loren și Marcello Mastroianni

Gîndirea beethoveniană are în vedere funcțiile și raporturile revelate de estetica mersului pietonal din cetatea modernă, deplasarea, pentru prima dată, în spațiul tridimensional, a ființei umane, într-o lume în care maladia legănării și a complimentelor a fost eradicată, anunțînd marșul impetuos al mulțimilor.

Muzica și verbul

Cuvîntul i-a fost aproape indiferent, deși l-a folosit minunat în liedurile sale, în *Fidelio*, în scrisori. Audiția oricărei lucrări a compozitorului e o confesiune și notele parcă șoptesc. S-ar putea alcătui o gramatică a discursului beethovenian, în care *Sonata Primăverii* ar figura la capitolul optativului, *Sinfonia a VII-a* ar ilustra violetul perfectului compus, *Sonata Kreutzer* — situațiile de subordonare ale frazei, *Missa Solemnis* și *Sinfonia a IX-a* — infinitivele și imperativul ultimativ, cvartetele finale — sintaxa joyceană.

Ca și în Shakespeare, în muzica lui, mîngîierea stă alături de strigăt, dialogul se multiplică în ecouri corale, clipele de răgaz se încarcă cu grindina replicilor posibile.

Ascultînd revărsarea copleșitoare de idei devenite semne sonore, ești îndemnat să traduci în cuvinte mesajul niciodată articulat, să spui, ca Hamlet, că acolo sînt vorbe și numai vorbe, dîncolo de care nu rămîne decît tăcerea...

sînt, după cum știe toată lumea, de la Napoli la Melbourne și de la București la San Francisco, niște giurumele, bune cel mult pentru corp ansamblu sau figurație specială.

Dar, dacă nu-i așa? Dar, dacă șoptitul printre rînduri „după cum se știe” nu e cituși de puțin „știut”?

De-aici, sunetul straniu — ca un scrîșnit la vioară în mijloc de sonată — al lui „în ciuda”. E ca și cum ai spune că Hamlet-ul londonez din anii '60 a fost un spectacol bun, în ciuda lui Laurence Olivier, sau că Regele Lear, văzut de noi la Operă tot cam pe-atunci, a fost destul de interesant, în ciuda regiei semnate de Peter Brook.

Mă opresc aici.

În ciuda faptului că nu mai am nimic de spus.